

Kefalet Sigortası'nın Türk Finansal Kesiminde Uygulanması ve Muhtemel Etkileri

Mehmet YEŞİLYAPRAK¹ - Ali POLAT²

Makale Gönderim Tarihi: 26.01.2018

Makale Kabul Tarihi: 24.09.2018

Öz

Borçlunun, bir sözleşme veya kanundan doğan yükümlülüğünü yerine getirmeme riskine karşı teminat sağlayan finansal ürünlerden biri de kefalet sigortasıdır. Birçok kullanımına ek olarak, kefalet sigortasının proje finansmanında da teminat mektupları gibi kullanımı mümkün olmaktadır. Ülkemizde yasal altyapısı uygun hale getirilmiş ve teminat türleri tanımlanmış olan bu ürünün uygulaması ve muhtemel etkileri Türk finansal kesimi için önem arz etmektedir. Başta bankacılık sektörü olmak üzere ilgili tüm paydaşlara etkisi olacak bu yeni ürünün değerlendirilmesi çalışmanın bir bölümünü oluşturmaktadır. Kefalet Sigortası'nın yeni bir ürün olarak değerlendirilmesi; rakip, alternatif veya tamamlayıcı sayılabilecek mevcut ürünlerle karşılaştırılarak Türk finansal sistemine sağlayacağı olumlu ve olumsuz katkıların tartışılması çalışmanın temel amacı olarak ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kefalet Sigortası, Kefalet, Sigorta, Eximbank, Teminat

JEL Kodları: G20, G21, G22

Surety Bonds and Application in Turkish Financial System and Potential Effects

Abstract

Surety insurance is one of the contracts by which a guarantee is provided to cover the contractual, legal or regulatory obligations of

¹ Dr., Türk Eximbank, Hazine ve Sigorta Operasyon Daire Başkanı, Ümraniye, İstanbul myesilyaprak@yahoo.com orcid.org/0000-0001-8334-5191

² Dr., Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İktisat Bölümü Misafir Öğretim Üyesi, apolat@hotmail.com orcid.org/0000-0001-6041-5003

the principal. In addition to its usage in numerous fields, it is also used in project financing in a similar way to guarantee letters. Legal base for surety bond has been made suitable and the types of bonds have been defined in Turkey. Such developments will have possible effects for Turkish financial system. The assessment of this new instrument which is going to affect banks and other stake holders is a part of this paper. The main objective of this study is to reveal and discuss positive and negative aspects of surety bonds for Turkish financial system as a new product and to compare surety bonds with other rival, supplementary or alternative products.

Key Words: Surety Bond, Surety, Insurance, Eximbank, Guarantee

I. Giriş

Finansal piyasaların etkinliği, finansal kurumların ürün çeşitliliğine paralel olarak artmakta ve ilgili aktörlerin ihtiyaçları doğrultusunda bu ürünler finansal kurumlar tarafından arz edilmektedir. Değişen piyasa koşulları ve artan riskler, sigortacılıkta da yenilikleri beraberinde getirmektedir. Bu çerçevede, sağladığı maliyet avantajları ve diğer unsurlarla birlikte, Amerika, Avrupa ve Asya Pasifik ülkelerinde yaygın bir şekilde kullanılan Kefalet Sigortası ülkemizde de uygulanabilir hale gelmiştir.

Hazine Müsteşarlığı (2014a) tarafından yayımlanan "Kefalet Sigortası Genel Şartları" ve Resmi Gazete'de (2014b) de yayınlanan "Sigorta Branşlarına İlişkin 2007/01 no'lu Tebliğ"e ek olarak, 30261 sayılı Resmi Gazete'de (2017) "Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" yayınlanmış ve bu şekilde kefalet sigortasının yasal altyapısı oluşmuştur.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 4. ve 34. Maddelerinde değişiklik yapılarak firmaların kamu ihaleleri dâhil olmak üzere tüm ihalelerde teminat olarak Türkiye'de yerleşik sigorta şirketleri tarafından kefalet sigortası kapsamında düzenlenen kefalet senetlerini ihale makamlarına vermeleri mümkün kılınmıştır. Kanunun 4 üncü maddesine "Teminat mektubu: *Bankalar tarafından verilen teminat mektupları ile Türkiye'de yerleşik sigorta şirketleri tarafından kefalet sigortası kapsamında düzenlenen kefalet senetlerini,*" ifadesi eklenerek ve Kanunun 34. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine "b) *Teminat mektupları.*" eklenerek söz konusu değişiklik gerçekleştirilmiştir.

Kefalet, binlerce yıldır sürmekte olan bir kavram olmasına rağmen, 19. yüzyılın son on yılı öncesine kadar bireyler ya da Lloyd's of

London gibi gruplar tarafından sunulurken 1890'larda kurumsal kefalet fikri ortaya çıkmıştır (Russell, 2000). 19. yy'da başta ABD olmak üzere, gelişmiş ülkelerde kullanılmaya başlanan kefalet sigortaları, uluslararası terminolojide, Amerika'da "surety bond" ve Avrupa'da "bonding" olarak ifade edilmekte olup, bankacılık sistemi tarafından sağlanan teminat mektuplarına benzer ve aynı zamanda alternatif bir özellik arz etmektedir. İngiltere'de 16. yüzyıldan itibaren kurumsal kefalet şirketleri kurulmaya başlamış olsa da (Gözüşirin, 2014a) asıl uygulamalar ABD'de gelişmiştir. 1884 yılında kurulan the American Surety Company, 1887 yılında inşaat sözleşmelerine ilişkin kefalet senedi sigorta poliçesi düzenleyen ilk şirket olmuştur (Kangari & Bakheet, 2001). The Guarantee Society of London isimli ilk kefalet şirketinin ise ABD'den 20 yıl önce İngiltere'de faaliyete geçmesini Morgan (1926), diğer sebepler arasında; ekonomik kalkınmada ABD'nin daha geride olması, tarıma dayalı yeni bir ülke olması ve endüstri ile finansı birleştirecek bu tür kurumlara ihtiyaç duyulmamasını sebep olarak göstermektedir.

Mevzuatları gereği yapacakları işlerde kefalet sigortası gibi finansal garanti sağlaması gereken sektörlerin başında sert kaya ve kömür madenciliği yapanlar, petrol ve doğalgaz endüstrisi gibi endüstriler yer almaktadır (Kirschner & Grandy, 2003). Kefalet senetleri başta inşaat, imalat, yapım-onarım, enerji ve altyapı projeleri ile ilgili olmakla birlikte her sektörde kullanılabilir. Lisans ve ruhsat işlemleri dâhil olmak üzere ABD pazarındaki teminat mektubu ihtiyacının tamamı sigorta şirketlerince karşılanırken, bu oran Güney Amerika'da %95, Avrupa'da %25 ve Asya Pasifik'te %50 civarındadır (Euler Hermes, 2018).

Kefalet senedinin en yoğun kullanıldığı coğrafya olan ABD'de 2004 yılında iş yapan 850 bin müteahhidin sadece 650 bini 2016 yılında da aktif faaliyetlerine devam edebilmiştir. Bu da yüzde 23,6 oranında bir başarısızlık oranı olduğunu göstermektedir (Wambach & Engel, 2011). Bu başarısızlık oranı her dört yükleniciden birisinin tüm mali tahlil, analiz, istihbarat, kredi tahsis ve teminatlandırma gibi süreçlere rağmen faaliyetine son verdiği ve üstlendiği işi de başaramadığı anlamına gelmektedir. Aslında bu başarısız olan firmalar girmiş oldukları ihalelerde en düşük teklifi veren firmalardır. Bu durumda, ihalelerin en düşük teklifi veren firmada kalması anlamlı bir uygulama gibi görülse de ihaleyi kazanan firmanın finansal sorunlar yaşaması veya proje bitmeden önce iflası da diğer bir sorun olarak ortaya çıkabilmektedir. Kefalet senetleri bu gibi durumlara karşı işveren (lehdar) tarafları teminat altına

almakta, söz konusu piyasalardaki riskler sebebiyle de büyük talep görmektedir.

Muadil uluslararası kuruluşlara bakıldığında, bu sigortayı sağlayacak kamu kurumu olarak ülkemizde Eximbank'ın olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, kefalet sigortası programını Türkiye'de sunan ilk kuruluş Euler Hermes Türkiye olmuştur. Finaccord (2016) Euler Hermes'in toplanan primler ve sigorta tabanlı kefalet senetleri işlemlerinde Avrupa ülkeleri çapında 10 kuruluş içinde açık ara birinci sırada olduğunu göstermektedir. Swiss Re (2014) 2003 yılında dünya kefalet sigortası prim üretimini 7.4 milyar dolar olarak ifade ederken 2013 yılında primler 13 milyar dolara yükselmiştir.

İhracatın finansmanı ve alacakların tahsil riskinin azaltılması anlamında birçok ülkede resmi ve/veya özel şirket olan ihracat kredi kuruluşları bulunmaktadır. Bu kuruluşlar ve bu kuruluşlarca gerçekleştirilen başlıca teminat türleri Tablo 1'de yer almaktadır. Buradan da görüleceği üzere, farklı kredi kuruluşlarının farklı kefalet senedi işlemlerini gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Tablo 1: İhracat Kredi Kuruluşları ve İşlemleri

	Avans Ödeme Teminatı	İhaleye Katılım Teminatı	Performans Teminatı	Ödeme Teminatı	Sözleşme Teminatı	İmalat/Bakım/Onarım Teminatı	Gümrük ve Mahkeme	Emniyet Suistimal Teminatı
ABD - US EXIM	Kefalet sigortası düzenleyen kurumun gerçekleştirdiği işleme garanti verilmektedir.							
ALMANYA - EULER-HERMES	X	X	X			X		
AVUSTRALYA - EFIC	X		X					
BELÇİKA - CREDENDO	X	X	X				X	
ÇEKYA - EGAP	Kefalet sigortası düzenleyen kurumun gerçekleştirdiği işlem sigortalanmaktadır.							
ÇEKYA - CEB	X	X	X					
FİNLANDIYA - FINNVERA	X	X	X					
FRANSA - BPI	Garanti veren için ek bir garanti sunar.							
HİNDİSTAN - EXIM BANK OF INDIA	X		X				X	X
HOLLANDA - ATRADIUS	X	X	X	X		X	X	X
İNGİLTERE - UKEF	Teminat Destek Programı kapsamında bankalara kısmi garanti sağlamaktadır.							
İSPANYA - CESCE	X	X	X					
İSVEÇ - SEK	X		X					

İSVİÇRE - SERV	Performans ve garanti senetlerinin bütün türlerine yönelik sigorta sağlanmaktadır.							
İTALYA - SACE	X	X	X		X	X	X	
JAPONYA - JBIC			X					
KANADA - EDC	Kefalet sigortası düzenleyen kuruluşlara garanti verilir veya sigorta sağlanır.							
KORE - K-EXIM	X	X	X					
LÜKSEMBURG - ODL	Kefalet sigortası düzenleyen kurumun gerçekleştirdiği işlem sigortalanmaktadır.							
MACARİSTAN - HUNGARIAN EXIM	X	X	X					
NORVEÇ - GIEK	Kefalet sigortası düzenleyen kuruluşlara garanti verilir.							
POLONYA - KUKE	X	X	X		X			
YENİ ZELANDA - NZECO	X	X	X	X				

Kaynak: Usta (2017).

Bilindiği üzere, bir işi taahhüt eden ya da bir mal, hizmet satan şirketin alıcıları (bazı durumlarda satıcıları) ilgili yükümlülüğü yerine getirebileceğine ilişkin yazılı garanti veya teminat sunmak durumunda kalmaktadırlar. Türkiye’de satıcı ya da yüklenici şirketler genellikle bankaların kapısını çalarak, teminat mektubu istemekte, teminat mektupları, şirketlerin gayri nakdi kredi limitleri üzerinden bankalarca tesis edilmektedir. İnşaat sektörü ve kamu kesiminin birçok işlem için talep ettiği bu teminatlar, firmaların banka kredi limitleri üzerinde baskı oluşturmaktadır. Kefalet sigortası, bu noktada devreye girerek, üçüncü taraflara karşı doğacak yükümlülükler ile ilgili olarak şirketlere çok çeşitli garanti seçenekleri sunabilmektedir. Bachrach (1998) kefalet sigortası işlemlerinde kefilin aslında bankacılıktaki tabiri ile bir “kredi limiti” tahsis ettiğini ifade etmektedir. Dolayısı ile aynı görevi gören ama avantajları bulunan farklı bir finansal enstrüman ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Çalışmamızda, kefalet sigortasının tanımı, gelişimi, tarafları, teminat türleri, genel iş akış süreci, alternatif enstrümanlara göre farklılıkları incelenmiş ve bu sistemin ülkemizde uygulanmasının riskleri, fayda ve avantajları değerlendirilmiştir.

2. Kefalet Sigortası

Kefalet terimi, borçlunun borçlarına sigortacı tarafından kefil olmasını veya belirli bir prim karşılığı bu borçlarla ilgili çeşitli taahhütler altına girilmesini ifade etmektedir (Gözüşirin, 2014b). Sigorta şirketi olan taraf, sözleşmeden ve/veya kanundan doğan yükümlülüğünü yerine getirmeme riskine karşı alacaklıya/işverene ilgili sözleşme tutarının ödenmesi teminatını sağlamaktadır. Yani sigorta şirketi, sigorta sözleş-

mesi çerçevesinde üstlendiği yükümlülük uyarınca, zararın kesinleşmesi durumunda işveren veya işverenlere ödeme yapmakta veyahut o işin başka bir yüklenici tarafından bitirilmesini sağlamaktadır. Tokul (2016) tarafından da belirtildiği üzere, kefalet senedi ile oluşan kefalet sigortası, riskin etkili bir şekilde transfer edilmesini sağladığı için sigorta piyasasına çok uyumludur. Bankalar ise normal şartlar altında kefalet senetlerinin herhangi bir şekli ile ilgilenmezler (Grath, 2008).

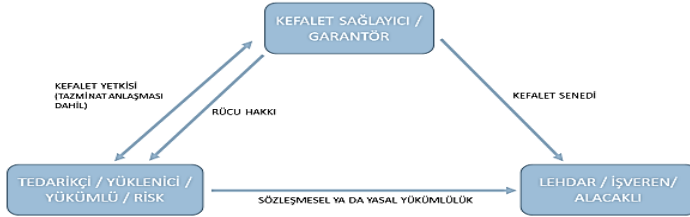
2.1. Kefalet Sigortasında Taraflar

Kefalet sigortası üç taraflı bir ilişkiden oluşmaktadır. Hanno ve Reindl (2017)'in belirttiği üzere kefalet sigortasındaki taraflar şu şekildedir:

Principal (risk teşkil eden taraf; sigorta ettiren): Lehtar ile anlaşmaya giren veya anlaşmaya varmak amacıyla ihaleye giren taraf olarak tanımlanabilir. Kefil olan taraf yani garantör ile garanti anlaşmasını imzalayarak sigorta ettiren lehine koşullu kredi tesis edilmiş olur.

Surety (riski üstlenen taraf, sigortacı/garantör): Kefalet senedi tanzim etmeye yetkili olan bir sigorta şirketidir. Garanti anlaşması çerçevesinde kefalet senedini sigorta ettiren adına düzenler. Kefalet senetleri lehtara karşı tek taraflı bir yükümlülük tesis eder.

Şekil 1: Kefalet Sigortasında Taraflar



Kaynak: Hanno ve Reindl (2017).

Beneficiary, (Obligee) (Sigortayı talep eden taraf, lehtar/işveren): Sigorta ettiren ile anlaşan ve sigorta ettirenin, sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getireceği lehtar taraftır. Kefalet senedi, bu yükümlülüklerin lehtara karşı gerçekleştirilebilmesini güvence altına alan bir araç niteliğindedir.

2.2. Kefalet Sigortası Teminat Türleri

Küresel piyasalardaki uygulamalarına bakıldığında inşaat teminatları, tedarik teminatları, gümrük teminatı, vergi teminatı, yönetim te-

minatı, hizmet teminatı, mahkeme teminatları ve atık yönetimi teminatı gibi uygulamalara rastlanmaktadır (Tokul, 2016).

Teminat türleri farklı şekillerde kategorik olarak ayırma tabi tutulabilir. Teminat türlerini ürün grubu bazında ayırdığımızda i) Sözleşme teminatı/sözleşmeye dayalı yükümlülükler ve ii) Ticari teminat/yasal ya da düzenleyici yükümlülükler şeklinde bir tasnif mümkün iken, kefalet senedi metninin özelliklerine bakıldığında talep yönünden i) Koşullu (conditional), ii) Koşulsuz (unconditional) şeklinde bir ayırım öngörülebilmektedir. Süre itibarıyla da teminatlar i) süreli ve ii) süresiz olarak verilebilmektedir.

Öte yandan Hanno ve Reindl (2017) reasürans işlemleri için i) kesin teminatlar ii) ticari teminatlar iii) riziko teminatları ve iv) istisna kefaletler olarak dördü bir tasnife yer vermiştir. İlk iki grup standart işlemleri ifade ederken, üçüncü grup geleneksel risklerden daha fazla riskli olan ve gerekli risk minimizasyonu sağlandığı takdirde sigortalanabilecek işlemleri ifade etmektedir. Son grup yani istisna kefaletler ise hiçbir şekilde üstlenilmemesi gereken kefaletler grubudur. ICISA (The International Credit Insurance & Surety Association) tarafından belirlenmiş standart istisnalar bulunmaktadır. Bunlar; finansal kefaletler, konut kefaletleri, özel sektöre verilen koşulsuz garantiler, projeye bağlı olmakla birlikte 5 yılı aşan bakım periyoduna sahip sözleşmeler, iptal şartı olmayan (ödeme veya uzatma da dâhil) açık uçlu işlemler şeklindedir. Black Jr. (1992) ABD için kefalet sigortalarının türleri ve yasal durumunu tartışırken, bu sigortaları ticari ve kefalet olarak iki grup halinde ele almakla birlikte bunların da sırası ile "nakdi tazminat içeren" veya "işin bitirilmesini temin eden" olarak ele alınması gerektiğini ifade etmektedir.

Hazine Müsteşarlığı (2014a) teminat türlerini belirlerken aşağıdaki şekilde bir tanımlama yapmış, ancak "bunlarla sınırlı olmamak üzere" kaydı ile farklı teminat türleri olacağına ilişkin not da düşmüştür. Genel Şartlarda belirtilen teminat türleri Tablo 2'de yer almaktadır. Görüleceği üzere kefalet sigortası türleri birçok farklı alanda düzenlenebileceği gibi bazıları da belirli yasal düzenlemelerin bir gereği olarak ibraz edilmek durumundadır.

Tablo 2: Kefalet Sigortası Teminat Türleri

Teminat Türü	Açıklaması
Avans Ödeme Teminatı	Bir ihale, proje ya da mal ve hizmet ticareti kapsamında avans ödeme alan tarafın, lehtara karşı yükümlülüklerini yerine getirmemesi ve avansın geri ödenmemesi riskine karşı teminat sağlar.
İmalat / Bakım / Onarım Teminatı	İnşaat, mühendislik ya da makine üretimi gibi iş performansının iş teslimi sonrasında değerlendirildiği hallerde, iş teslimini takiben belli bir süre sonra işçilik kusuru sonucu ortaya çıkan zararlara karşı teminat sağlar.
Emniyeti Suistimal Teminatı	Kefalet senedinde ismi belirtilen çalışanların, hile, dolandırıcılık, zimmete para geçirme gibi eylemleri nedeniyle, işverenin zarar görmesine karşı teminat sağlar.
Gümrük ve Mahkeme Teminatı	Vergi daireleri, gümrük idareleri ve mahkemelerin lehtar olarak yer aldığı, bir dava açılabilmesi, gümrükten malın çekilebilmesi veya gümrükleme işleminden doğan hata nedeniyle doğabilecek kamu alacağının karşılanması için sigorta ettirenden talep edilen kefalet teminatı türüdür.
İhaleye Katılım (Geçici Teminat) Teminatı	Sigorta ettirenin ihalenin tamamlanması öncesinde ihaleden ayrılması, ihaleyi kazanması halinde sözleşmeyi imzalamaktan vazgeçmesi, ihale kapsamında sunması gereken teminatları sunamaması riskine karşı teminat sağlar.
Ödeme Teminatı	Tüm taşeronlara ve işçilere yapılacak ödemelerin yapılmamasına karşı teminat sağlar.
Performans Teminatı	Proje sahibinin yükümlülüklerini sözleşmede belirlenen şartlara uygun şekilde yerine getirmemesi riskine karşı teminat sağlar. Sigorta ettirenin yükümlülüğünü yerine getirememesi durumunda, sigortacı yeni bir yüklenici ile anlaşıp işin tamamlanmasını da sağlayabilir.
Sözleşme Teminatı	Borçlunun sözleşmeden kaynaklanan yükümlülükleri gerektiği şekilde yerine getirmemesine karşı teminat sağlar.
Kamu İhaleleri Teminatı	Sigortalının, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve ilgili diğer mevzuata tabi ihalelerde teminatın gelir kaydedilmesine neden olabilecek risklerine karşı kayıtsız – şartsız, kesin, asli, sigortalının yükümlülüğünden bağımsız, ilk talepte ödeme kaydını içeren teminat türüdür. Bu teminat, ekli klozlar dâhilinde verilir.
Kamu Alacakları Teminatı	Sigortalının, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanuna istinaden kamu alacağını ödememesi riskine karşı kayıtsız – şartsız, kesin, asli, sigortalının yükümlülüğünden bağımsız, süresiz, ilk talepte ödeme kaydını içeren teminat türüdür.

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Çolak (2015) tarafından da belirtildiği üzere Tablo 2’de yer alan teminat türleri tamamen birbirinden ayrı işlemler için düzenlenmek zorunda değildir. Yani, ihale öncesi süreçte teminat türlerinden geçici teminat verilirken, ihale sonrası sözleşme döneminde ise performans teminatı ile sözleşme teminat altına alınacaktır. Aslında daha detaylı bir şekilde bakıldığında özellikle inşaat-yapı sektörü için önce 3-6 ay süreli ihaleye katılım teminatı gerekirken (sözleşme bedelinin yüzde 1’i ile 5’i arası), bir sonraki aşamada 1 ila 5 yıl süreli (sözleşme bedelinin yüzde 5’i ile yüzde 20’si arası) performans teminatı gerekmektedir. Bu aşamada bazen ihaleyi kazanan tarafa verilecek avansların da güvence altına alınması amacıyla avans teminatı da sunulabilmektedir. Son aşama ise bakım ve onarım süreci için 2 ila 5 yıl süreli (sözleşme bedelinin yüzde 2’si ile yüzde 5’i tutarında) bir bakım garantisi sağlanmasıdır.

Şekil 2’de kefalet senedi türleri, metni ve tazmin türleri açısından oluşabilecek kombinasyonlar yer almaktadır. Bir kefalet senedinin türü, metni ve tazmin şekli hem temel ilişkiyi ortaya koymakta hem de risklerin ne şekilde oluşacağını belirlemektedir.

KEFALET SENET TÜRLERİ	KEFALET SENET METNİ	KEFALET TAZMİN TÜRÜ
<ul style="list-style-type: none"> • Advance payment bond (Ön Ödeme Teminatı) • Maintenance bond (Bakım Onarım Teminatı) • Breach of trust (Emniyeti Suistimal) • Customs bond (Gümrük Teminatı) • Bid bond (İhaleye Katılım Teminatı) • Payment bond (Ödeme Teminatı) • Performance bond (Performans Teminatı) • Contract bond (Sözleşme Teminatı) • Public tender bond (Kamu İhale Teminatı) • Public claims bond (Kamu Alacakları Teminatı) • Supply Bond (Tedarik Teminatı) 	<ul style="list-style-type: none"> • On-demand (Kayıtsız-şartsız ödeme) • On-default (şartlı ödeme) • Definite (Süreli) • Indefinite (Süresiz) 	<ul style="list-style-type: none"> • İş tamamlama (job completion) • Nakit tazmin (cash claim payment)

Şekil 2: Kefalet Senet Türleri, Metni ve Tazmin Türü

2.3. Kefalet Sigortası İş Akış Süreci ve Bir Örnek

Birçok finansal işlem, finansal kurumlar tarafından sunulurken belirli süreçler sonucunda bir ürün ortaya çıkmaktadır. Bu süreçlerdeki temel belirleyici unsurların başında işin tabiatı gelirken asıl belirleyici unsur ise mevzuat kaynaklı hususlar olmaktadır. Kefalet sigortası poliçesini bir ürün ya da bir çıktı olarak düşündüğümüz takdirde, bu finansal ürüne ulaşabilmek için üç temel aşamanın gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Birinci Aşama: Kefalet sigortası için ön başvurunun yapıldığı aşamadır. Sürece dâhil edilecek yüklenicinin ön elemeden geçirilmesi amaçlanır. Firmanın ticaret unvanı, ortaklık yapısı, vergi no’su vb. gibi temel bilgiler alınır. Sigorta firması belirleyeceği kriterler çerçevesinde ön eleme yapar. Eleme sonucu pozitif sonuçlanan firmalar için Kefalet Sigortası Başvuru Formu yükleniciye gönderilir. Sigortacı, yüklenicinin temel mali belgeleri başta olmak üzere geçmiş performansını, iş programını inceler ve firma ile genel bir anlaşma yapılmış olur.

İkinci aşama: Genel Limit Sözleşmesi (GLS) kurulması için başvuru formu, yüklenici ve müşteri bilgileri gibi bilgiler sigortacı kuruma verilir. Bu sözleşme ile sigorta kuruluşu nezdinde yüklenicinin genel bir limiti oluşmaktadır. Yüklenici firma, uygulamada her üç ayda bir güncel verilerle sigortacı tarafından analizlere tabi tutulmaktadır. Bu şekilde GLS'nin devamı yani limit devamlılığı sağlanmaktadır.

GLS ile aslında; yüklenici ve sigorta şirketi arasında süresiz olarak bir tazminat anlaşması oluşturulmuş olur. Hangi şartlarda tazminata hak kazanılacağı burada yazılıdır. Ancak GLS, Sigortacı ya da Sigorta ettiren için kesin ve cayılamaz bir taahhüt oluşturmamaktadır. GLS sonrasında, proje gerçekleştirme aşamasında, yüklenici firma sigorta şirketine gelecek ve bu süreçte tüm finansallar güncel olarak tekrar gözden geçirilerek rapor yenilenecektir. Yüklenici, projenin tüm detaylarını içeren bilgilerle birlikte sigorta firmasına başvuracak ve projenin olumlu bulunması durumunda son aşama olan üçüncü aşamaya geçilecektir.

Üçüncü aşama: GLS sonrasında proje uygun bulunursa kefalet sigorta poliçesi imzalanarak, sigorta kuruluşu kefalet senedini işveren/lehtara teslim eder. Bu şekilde proje bitimine kadar devam edecek olan *Risk Takip Süreci* başlamış olur. Bu aşamaya geçilmeden önce teminatlarla karar verilmeli; süre, prim oranları, teminat şartları kefalet senedinde belirtilmelidir. Prim tüm proje için ve peşin olarak bu aşamada tahsil edilir. GLS'den farklı olarak kefalet senedi doğrudan bir projeye ilgilidir. Bir proje bir kefalet senedine bağlandığı için, belirli bir işverene teslim edilecek kıymetli bir evrak oluşmuş olmaktadır (Turk Eximbank, 2018). Çalışmamızda Risk Takip Süreci ve detaylarına yer verilmemiştir. Bununla birlikte bankacılıkta kredi risk takip ve değerlendirme süreçleri ile benzerlik taşıdığını belirtmek yerinde olacaktır. Şekil 2'de yer alan tüm detaylar ve yine yukarıda belirtilen süreçler aslında ürünün fiyatlamasını da belirleyen unsurlar arasında sayılmaktadır. Kefalet sigortasını diğer sigorta branşlarından ayıran en önemli unsurlardan birisinin fiyat olduğunu da bu aşamada belirtmek gerekmektedir. Diğer sigorta branşlarında aktüerya biliminin elverdiği ölçüde, geçmiş zararlara dayanılarak bir fiyatlama belirlenirken kefalet sigortası fiyatlamasında zarar olabileceği hususu fiyatlamada baz alınan bir kriter değildir. Kefalet sigortasında zarar oluşmayacağı varsayımıyla hareket edilmektedir.

Kefalet sigortasının uygulama örneği olarak, Yılmaz(2018) dan da yararlanarak, bir altyapı işi kullanılabilir. Adım adım süreçlerle bir-

likte bakıldığında hem ana süreçleri hem de bu süreçlerde atılması gereken adımlar görülecektir.

Kredi değerlendirme ve limit tahsis süreci:

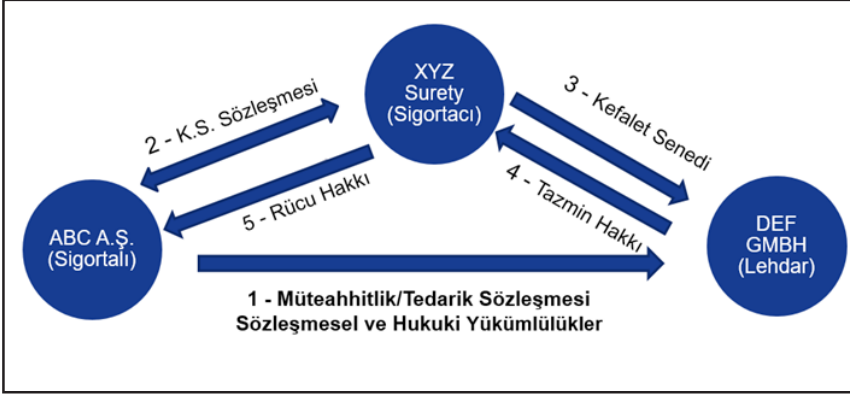
1. Türkiye’de yerleşik müteahhit ABC A.Ş., Almanya’da yerleşik işveren (Lehtar) DEF GMBH ile 1.000.000 EUR tutarında, %10 avans ödeme şartı içeren bir iş kontratı/sözleşme düzenler (veya taslak sözleşmeyi oluşturur) veya iş sözleşmesi düzenlemesi için Lehtar’ın açtığı ihaleye katılır ve sözleşme/ihale şartları gereği vermesi gereken teminatın (100.000 EUR tutarında avans kefalet senedi) temini için XYZ Surety adlı sigorta şirketine başvurarak limit talep eder.
2. Sigorta Şirketi tarafından, ABC A.Ş.’nin finansal dokümanları ve bilgileri alınarak gerekli finansal analiz, sübjektif verilere dayalı analiz ve kontroller yapılır. Analizler sonucunda, Sigorta Şirketinin limit tahsis etmeye karar vermesi durumunda, Sigortalı ile Sigorta Şirketi aralarında; mutabık kalınan Kefalet Sigortası Limitini ve Sigorta Şirketi’nin Özel Şartlarını içeren, Rücu Edilebilir (with recourse) nitelikte, bağlayıcı olmayan (non-binding) bir kefalet sigortası sözleşmesi imzalar.

Kefalet senedi düzenlenmesi

3. Sigortalı, Kefalet Senedi düzenlenmesi talebini Sigorta Şirketi’ne iletir. Sigorta Şirketi talep edilen iş ile ilgili kontrat detaylarını, talep edilen Kefalet Senedi detaylarını inceler. Sigorta Şirketi işlemi yapmaya karar verirse, işlem fiyatlaması konusunda Sigorta Ettiren ile mutabık kalır.

Kefalet Sigortası limit tesisi şartına göre, işlem teminatlı ise Sigorta Şirketi, Sigorta Ettiren’den teminatını ve yazılı talep talimatını temin eder.

Sigorta Ettiren’e hitaben sigorta prim ödeme planını içeren Poliçeyi ve Lehtar’a hitaben de Kefalet Senedi’ni düzenler.



Şekil 3: Kefalet Sigortası Uygulama Örneği (Hamburg Havalimanı Altyapı İşi)

Tazmin Talebinin Gelmesi

4. Lehtar tarafından XYZ Surety adlı Sigorta kuruluşuna tazminat talebiyle başvurulur. Kefalet senedinin Talep Garantisi ya da Kefalet Garantisi şeklinde olmasına göre burada iki tür yol izlenir:

Talep Garantisi Durumu

- Sigorta Şirketi tarafından, gelen Tazmin Talebi'ne istinaden derhal ödeme yapılır. Amirin def'ileri ileri sürülerek tazmin talebi reddedilemez.
- Tazmin sebebi ve sebebinin doğruluğu araştırılmaz.
- Gelen uygun tazmin talebine istinaden, herhangi bir ek kanıt aranmaksızın ödeme yapılır.
- Sigorta Şirketi, Tazmin Talebini ancak sahtekârlık vb. kendi def'ilerini ileri sürerek reddedebilir.

Kefalet Garantisi Durumu:

Sigorta Şirketi tarafından, Tazmin Talebi'ne istinaden ödeme aşğıdaki bazı şart ve koşulların gerçekleşmesi durumunda yapılır:

- Amir'in yükümlülüğünü yerine getirmemesi
- Lehtar tarafından yeterli kanıtların sunulması
- Amir'in, sunulan kanıtların yanlışlığı konusunda, Sigortacıyı ikna edememesi
- Lehtar'ın ibraz ettiği mahkeme kararı

Rücu Mekanizması

Tazmin durumunda XYZ Surety tarafından ABC A.Ş. hakkında yasal takip süreci başlatılarak tazmin edilen tutar tahsil edilmeye çalışılır.

3. Kefalet Sigortası ve Benzer Enstrümanlar Arasındaki Farklar

Bazı ihalelerde, işveren makamlar tarafından teminat mektubu yerine kefalet senedi talep edilebilir. Özellikle de işverenin ABD orijinli bir firma ya da devlet kurumu olması durumunda kefalet senedi talep edildiği görülmektedir. Ayrıca, kefalet senedinin en temel özelliklerinden birisi, teminat mektubundan farklı olarak, işin ehline verilmesini garanti etmesi, kefil olunan kişinin bahse konu işi defalarca iyi bir şekilde yaptığını göstermesidir³.

Sigorta firması kefalet verirken işi yapabilecek nitelikleri haiz firmalar için bu imkânı kullanılmaktadır. Yapısı itibarıyla yüksek hacimli işlemler için verilen bir sigorta çeşidi olduğundan, ödenecek bir tazminat dâhi net zarar oranını oldukça olumsuz yönde etkilemektedir. Bu sebeple, "hasarsız" çalışılması amacıyla her işlem detaylı bir analiz sürecinden (finansal analiz, performans analizi, objektif/sübjektif değerlendirme kriterleri) geçirilmelidir. Netice itibarıyla işveren makamlar nakdi tazminat yerine işin ehli yüklenici tarafından işin tamamlanmasını tercih ederler. Örneğin; Katar Hükümeti bir stadyum yaptırma aşamasında, bu projenin yarıda kalması dolayısıyla nakdi tazminata kavuşmayı arzu etmez. Bu işin zamanında bitirilmesini ister.

Kefalet sigortasının en büyük rakibinin banka teminat mektupları olduğu söylenebilir. Bu durumda kefalet sigortasının avantajları sebebi

³ Bankalar da kredi süreçlerinde firmaların iş tecrübelerini araştırmaktadırlar. Ancak kurumların yapısal farklılıkları sebebiyle ürünlere ilişkin detay farklılıkları ortaya çıkmaktadır. Bankacılıkta kredi limitleri tahsis edilirken, nakdi ve gayri nakdi limit olmasına göre limit tahsisinin derecelendirmesi farklılık arz etmektedir. Nakdi limit tahsis ederken, bankadan nakit para çıkışı olacağı için daha detaylı bir inceleme yapılmakta ve güçlü teminatlar talep edilmektedir. Gayri nakdi limitte ise nakit para çıkışı yapılmayacağı için, genelde bankacılar sadece bir belgeye garanti verdiğini düşünerek daha yüksek limitler verme, daha hafif teminat şartları talep etme eğilimindedirler. Bu yaklaşım aslında doğru değildir. Çünkü nakit kredide, firmanın likiditesini aylık olarak takip etme imkânı bulunurken, teminat mektubu ya da akreditif gibi gayri nakdi krediler ancak vade sonlarında veya karşı taraf tazmine geldiğinde fark edilebilmektedir. Kefalet sigortasında ise yüklenici firmanın finansal verileri ile krediye gösterdiği teminatlardan ziyade, konu hakkındaki tecrübeleri ve işi bitirme istekleri oldukça önem arz etmektedir. Kefalet sigortası şirketleri de firmanın bu alandaki tecrübe ve kararlılıklarını analiz ederek, kefalet senedi sağlamaktadırlar. Kefalet sigortası örneğinde bir havalimanı, demiryolu, köprü inşa eden yüklenici firma projenin tamamı kadar maddi teminat veremeyeceği için bu noktada işi yapacak olan yüklenici firmanın yeterliliği ve uzmanlık alanındaki tecrübesinin ölçülmesi önem arz etmektedir.

ile teminat mektupları yerine tercih edilmesi mümkün olacaktır. Bu çerçevede, kefalet sigortasının teminat mektuplarına karşı bir avantajının bankalar ve sigortacıların yaklaşım farklılığı olduğu söylenebilir. Bankalar için yapılamaması durumunda nakdi tazminat öngörürken, sigortacıların işin bitirilmesini temine yönelik bir yaklaşımı bulunmaktadır. Öte yandan, kefalet sigortası poliçesi, firmaların bankalar nezdindeki limitlerini kullanmayacak, bahse konu limitleri rahatlatarak nakdi finansman kapasitelerini güçlendirebilecektir. Ayrıca, sigorta şirketlerinin bilançosunda yükümlülükler arasında (bilançonun pasiflerinde) takip edilen kefalet sigortalarının uluslararası piyasalarda reasüre edilme imkânı da bulunmaktadır.

3.1. Kefalet Sigortası ve Kredi Sigortası Arasındaki Farklar

Her ne kadar kefalet sigortası ve kredi sigortası finansal kurumlar tarafından sağlanıyor olsa da bu sigorta türleri belirli farklılıklar göstermektedir. Kefalet sigortasının hukuki niteliği "sui generis" yani "nevi şahsına münhasır" bir teminat sözleşmesi olmasıdır. Kefalet ve kredi sigortaları, bir sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüğün yerine getirilmemesini teminat altına alarak benzerlik arz etmektedir. Kredi sigortasında, sigorta sözleşmesi ile bir teminat sağlanırken, kefalet sigortası bir sigorta sözleşmesi değildir. Hem bu husus hem de kredi sigortasında ödemenin, kefalet sigortasında ise performansın güvence altına alınmasının temel farklılıklar olduğunu söylemek de yerinde olacaktır (Gözüşirin, 2014a). Kredi sigortası ile satıcıya koruma sağlanmakta, kefalet sigortası ile işverene/alıcıya koruma sağlanmaktadır. Temel farklılıklar Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3: Kefalet Sigortası ve Kredi Sigortası Arasındaki Temel Farklar

Kredi Sigortası	Kefalet Sigortası
Kredi sigortası genelde standart işlemlerdir.	İçerik ve detayları itibarıyla ulusal kanunlara bağlıdır ve standart değildir.
Poliçe sahibi sigortanın lehtarıdır.	Lehtar/alacaklı sigorta ettiren değil işverendir.
Satıcı/Tedarikçiyi korur.	Satıcı/tedarikçinin adem-i ifasına karşı alıcıyı (işvereni) korur.
Genelde tüm cironun sigortalanması söz konusudur. Yani farklı risklere karşı büyük bir portföyün sigortalanmasını içerir.	Her bir poliçe için bir risk veya risk grubu olur.
Portföy yaklaşımı ile çok sayıda risk sigortalanır. <ul style="list-style-type: none"> • Prim tabanı (Premium basis) büyüktür. • Kayıp olasılığı (beklentisi) ürünün hesaplanmasının bir parçasıdır. 	Sıfır Kayıp prensibi ile az sayıda riskli portföyler sigortalanır. <ul style="list-style-type: none"> • Prim tabanı daha küçüktür. • Kefalet sigortası işi düşük sıklıkta ancak yüksek hasarlı büyük kayıplara yönelik olmaktadır.

Kaynak: (Hanno & Reindl, 2017; Tokul, 2016; Usta, 2017).

Yukarıdaki farklılıklara ek olarak belirli özellikler, yükümlülükler ve operasyonel hususlar Tablo 4'te yer almaktadır. Görüleceği üzere, her iki finansal enstrüman kredi garanti kuruluşları tarafından sağlansa da uygulama ve detaylarda farklılıklar bulunmaktadır. Teminat Mektubu'na geçmeden önce belirtmek gerekir ki; garanti ve kefalet sigortasının karma şekilleri bulunabilir. Kefalet sigortalı teminat mektubuna çok yakın şekilde düzenlenebilir. Kefalet senedinin metni lehtar tarafından dikte ettirmeye çalışılabilir. Sigortacı senet metnini kontrol etmek zorundadır. Öte yandan, uygulamada terimlerin kullanımında da sorun yaşanmaktadır. Örneğin İngiltere, İrlanda, İskandinav ülkelerinde "guarantee" ve "guarantee bonds" tamamlayıcı şartlı kefalet mektupları (conditional surety bond) anlamına gelebilmektedir (Hanno & Reindl, 2017).

Tablo 4: Konusuna Göre Kredi Sigortası ve Kefalet Sigortası Arasındaki Farklar

Farklılık Konusu	Kredi Sigortası	Kefalet Sigortası
Kapsam süresi	Genellikle kısa sürelidir (azami 1 yıl) Risk değişimi, mevzuat değişimi vs. İkincil önemdedir.	2 yıldan 7 yıla kadar orta-uzun vadeli. Risk, sürenin uzaması ile birlikte artar.
Kapsam süresinin bitimi	Police yükümlülüklerinin ihlali (prim ödenmemesi, vade aşımı vb.) ile sigorta teminatı ortadan kalkabilir.	Lehtar, yükümlülüklerin ihlali nedeniyle herhangi bir kayba uğramaz
Temel yükümlülük ve önemi	Sadece ihtilafsız teslimatlar kapsam içi olduğundan dolayı temel yükümlülükler standart olarak daha az önemlidir.	Çok önemlidir. Sözleşme ihlali, temel yükümlülükler senet için kapsama alanını belirler. "Performans Senedi" her şeyi kapsayabilir.
Temel yükümlülüğün uzatımı kapsamı genişletir mi?	Genellikle genişletmez. (Yeni ya da artan teslimat ek/ayrı bir kredi sigortası onayına ihtiyaç duyar.)	Evet, ülke mevzuatına bağlı olarak kapsamı genişletir. Projenin uzatılması, sözleşme değerinin fiyat endekslemelerinden dolayı artması gibi. Durumlarda da kapsam genişleyebilir.
Metnin önemi	Metin yazılımı hususu yoktur.	Metin yazımı ilgili ülkenin yasal sınırları çerçevesinde kapsamı sınırlayabilir.
Saklama payı	Sigortalı üzerinde minimum %10 risk kalır. Bu, sigortalının elini taşın altına koymasını, alıcı firmaya gerçekleştirilecek hukuki takibatta sigortacı ile birlikte hareket etmesini sağlar.	Sigorta üzerinde belirli bir yüzde ile risk tutulması uygulaması yoktur. İşverene zarar sebebiyle ödeme yapıldıktan sonra, sigorta ettirene rücu edilmektedir.
Azami tazminat ödeme sınırı	Her bir poliçe bazında karar verilir.	Sadece kefalet senedi tutarı kadardır.
Ek teminatlar	Teminat alınması ve kullanılması zordur.	Teminatlar kolayca kullanılabilir. Nakit teminat ihtiyacı doğabilir.
Değerlendirme	Büyük ölçüde sermaye odaklıdır.	Şirketin 3C şeklinde ifade edilen Sermaye, Karakter ve Kapasitesi ile birlikte 6c'si de önemlidir. (+collateral, conditions, confidence)
İşlem riski	İşlem riskleri genelde azdır. Standart riskler vardır.	İşlem riskleri projenin türüne, senedin çeşidine göre yüksek olabilir.
Finansal analiz	Oldukça kısa vadeli görünüme bakılmaktadır.	Orta ve uzun vadeli görünüm önemlidir. Detaylı finansal bilgilere her zaman ihtiyaç duyulmaktadır.

Kaynak: (Hanno & Reindl, 2017; Tokul, 2016; Usta, 2017).

3.2. Kefalet Sigortası ve Teminat Mektubu Arasındaki Farklar

1929 - Büyük Depresyon sonrasında Kuzey Amerika'da banka lisanslarının iptal edilmesi sonucunda, piyasaya sigorta şirketleri hâkim olmuş, dünya genelinde kefalet sigortasının yaygınlaşmasında bu hâkimiyet önemli bir rol oynamıştır. Avrupa'da ise piyasa payı yarı yarıya banka ve sigorta şirketlerince paylaşılmaktadır (Gözüşirin, 2014a).

Kefalet senetlerinde olduğu gibi banka teminat mektuplarında da üçüncü kişi lehine olarak bir sözleşmenin hiç ifa edilmemesi ya da gereği gibi ifa edilmemesi riskine karşı teminat sağlanmakta olup borcun ifa edilmemesi durumunda mektupta yazan bedelin alacaklıya ödemesi taahhüt edilmektedir (Gözüşirin, 2014a). Bununla birlikte her iki ürün teminat özelliği arz etse de hukuki nitelikleri itibariyle farklılıklar bulunmaktadır. Garantiler, prensip olarak, daha yüksek bir risk sınıfında kabul edilebilir (Hanno & Reindl, 2017). Bu farklılıklar Tablo 5'te yer almaktadır.

Gözüşirin'in (2014a) aktardığına göre Yargıtay 1967 yılında verdiği bir kararda, aslîlik-fer'îlik kıstasından hareket ile banka teminat mektuplarının hukuki niteliğini garanti sözleşmesi olarak ifade etmiştir. Bununla beraber, her somut olayın özelliklerine göre değerlendirme gerektiği ve kefalet sözleşmesi şeklinde de banka teminat mektubu olabileceği 1969 yılı Yargıtay kararında belirtilmiştir.

Tablo 5: Kefalet Senedi ve Teminat Mektubu Arasındaki Farklar

Kefalet Senedi	Teminat Mektubu
Kendine özgü teminat sözleşmesidir. Kefalet senedini düzenleyen kurumun diğer hakları vardır. (Def'i ve itirazlar öne sürebilir.) Alacaklıyı tazmin için başka yöntemler de mevcuttur. Karakter, mali durum ve teknik kapasite değerlendirilir.	Garanti sözleşmesidir. Teminat mektubunu veren kurum tazminat öder. (Def'i ve itirazlar öne süremez.) Mektupta belirtilen miktarın tamamı ödenerek borç ifa edilir. Sadece mali analiz yapılarak değerlendirilir.
5684 sayılı Kanun'a tabii olup, Kefalet Senetleri Türkiye'de Hazine Müsteşarlığı denetim ve gözetimine tabiidir.	5411 Sayılı Bankalar Kanunu ve BDDK denetim ve gözetimi çerçevesinde düzenlenir ve gayri nakdi kredi olarak ele alınır.
Kefalet sigortası kanuna dayalıdır.	Garantilerin anlaşma serbestliği çerçevesinde özel kanunları bulunmamaktadır.
Kefalet senetleri (koşullu senet) şeklindedir. Risk ve işveren arasındaki temel ilişkiden kaynaklanan yükümlülük gibi sadece bir adet yükümlülük vardır	Garantiler (koşulsuz senet) şeklindedir. Temel anlaşma ilişkisine bakılmaksızın serbest yükümlülük vardır.
Zarar oluştuğunda, lehtar sözleşmenin ihlal edildiğini kanıtlamak durumundadır. Yani ispat külfeti lehtardadır.	İspat külfeti tam tersidir ve lehtar ihlali kanıtlamak durumunda değildir.
Yükümlülüklerin ihlalini kanıtlarken sigortacı prensip itibariyle lehtara karşı sigorta ettiren ile aynı itiraz haklarına sahiptir.	Genelde garantörün lehtara karşı bir telafi hakkı bulunmamaktadır.

Ödeme sadece Sigorta ettirenin sözleşme şartlarını yerine getirmemesi Lehtar tarafından bu durumun kanıtlanması Sigorta ettirenin itirazlarının ikna edici olmaması ile olur	Talep halinde ödeme yapılmalıdır. Mahkemelerden sadece ihtiyati tedbir almak gibi durumlar söz konusu olabilir.
Genellikle sigortacılar tarafından uygulanır.	Genellikle bankalar tarafından uygulanır.
Bir işin bitirilmesi ile ilgilidir.	Sadece parasaldır.
Sözleşmeye dayalı işin bitirilmesi için işverene ek olarak bir güvence sağlar.	Borçlunun işi bitirme yeteneğini yansıtmaz.
Sadece performans riski sorumluluğu vardır.	Finansal risk vardır.

Kaynak: (Hanno & Reindl, 2017; Tokul, 2016; Usta, 2017).

ABD uygulamasına bakıldığında, kefalet sigortası sözleşmesi ile teminat altına alınan riskin gerçekleştiğinin ihbarı yapıldığında, sigortacı tazminat ödemek yerine diğer haklarını kullanabilecektir ki bu da teminat mektubu ile kefalet sigortası arasındaki temel farklardan birisidir(Gözüşirin, 2014a).

Tablo 5’de de belirtildiği üzere, teminat mektuplarında, banka muhatabın usulüne uygun tazmin talebini aldığı anda, asıl borçluya def’i ve itirazlar öne sürmeden ödeme yapmak durumundadır. Performans senetlerinin ABD uygulamasında ise sigortacı riskin gerçekleşip gerçekleşmediği hususunda inceleme yapmaktadır. Bu çerçevede, banka teminat mektupları alacaklıya daha çabuk ve sorunsuz bir alacak tahsilatı sağlamaktadır(Barru, 2005). Bu nedenle özellikle büyük projelerde banka teminat mektuplarının daha avantajlı olduğu ve alacaklılar tarafından tercih edildiği belirtilebilir.

Ülkemizde de genel uygulamaya bakıldığında ihaleye katılım için verilen geçici teminat mektuplarında, mektup tutarının tamamı tazmin konusu olmakta iken, kefalet senetlerinde ikinci en yüksek teklif ile ihaleyi alan teklif arasındaki bedel kadar sorumluluk üstlenecek şekilde teminat verilebilmektedir(Gözüşirin, 2014a).

3.3. Kefalet Sigortası ve Aval Farkı

Kambiyo senetlerinden doğan bir borca ilişkin teminat niteliği taşıyan aval de garanti özelliği arz eden kıymetli bir evraktır. Aval veren taraf, lehine teminat verilen kişi ile birlikte kambiyo taahhüdü altına girmekte ve kambiyo senedinin türüne göre vadesinde ödenmediği takdirde sorumlu olmaktadır. Gayri nakdi kredi olarak aval bankalar tarafından düzenlendiğinde hem teminat sağlamakta hem de kambiyo senetlerinin tedavülüne imkân tanımaktadır ki bu da ayrı bir avantaj olarak bahsedilebilir(Gözüşirin, 2014a).

Aval, uluslararası ticaret işlemleri için hem bir ödeme şekli hem de bir kredi özelliği taşımaktadır. Bankanın poliçeye aval vermesi ile banka kabulü (banker's acceptance) oluşmuş olur ve bu şekilde gayri nakdi kredi tesis edilmiş olacaktır (Polat, 2008). Aval, her ne kadar kefalet senetlerine alternatif olsa da ikincil piyasa işlemleri yapılması vb. farklılıkları da bulunmaktadır.

Aval, sadece kambiyo senetleri için verilmekte iken, kefalet sigortasında böyle bir sınır bulunmamaktadır. Türk Ticaret Kanunu aval için şekil şartları belirlemiştir. Kefalet sigortasında ise böyle bir zorunluluk bulunmamaktadır. Aval, aval verenin asli nitelikli bir borcu olup, esas borcun geçerliliğine bağlı değilken kefalet sigortasında fer'i bir sorumluluk söz konusudur (Gözüşirin, 2014a).

4. Kefalet Sigortası Değerlendirmesi: Riskler ve Avantajlar

Kefalet sigortalarında oluşacak riskler kefaletin türüne, lehine kefalet düzenlenen tarafın özelliklerine ve diğer risk parametrelerine göre bir analize tabi tutulmakta ve buna göre işlem yapılmaktadır. Bankacılıkta kullanılan kredi değerlendirme ve rating sistemleri gibi yaklaşımlara benzer şekilde değişkenler ele alınmakta ve değerlendirilmektedir. Konunun detaylarına inmeksiz ana özellikler itibariyle kefalet sigortalarının risklerini analiz etmedeki temel yaklaşımlardan biri şu şekilde ele alınabilir (Reindl & Hanno, 2017):

Kefaletin Özellikleri: Kefaletin türü, tutarı ve döviz cinsi, vadesi, riske maruziyet profili⁴, prim ve ödeme cetveli gibi hususlara bakılır.

Sigorta ettirenin Karakter, Sermaye ve Kapasite (3 Cs Concept: Character, Capital, Capacity) değerlendirilir. Karakter, amirin sözleşmeyi gerçekten yerine getirmeye niyetli olup olmadığı, yönetim ve organizasyon anlamında bu kabiliyetlere sahip olup olmadığı ve diğer objektif ve subjektif kriterlere dayanmaktadır. Sermaye kriteri, finansal anlamda teminatın başlangıcından bitişine kadar yeterliliği sorgular. Kapasite ise gerekli kabiliyetlerin olup olmadığını çalışanlar, teknik, makine parkı vs. açısından ele alır.

Diğer Risk Unsurları: İngilizce'deki baş harflerinden dolayı 6C olarak ifade edilebilecek (Cedent, Contract, Credit, Collateral, Country, Conditions) ESG (Environmental, Social and Governmental) hususlar yani

⁴ Nakdi krediler için Anapara +faiz, gayri nakdi krediler için ise verilen teminat mektubu ve tahakkuk edecek faiz anlamına gelmektedir. Daha geniş anlamı ile ülke riski, piyasa riski gibi detay konular da riske maruziyet profilinin bir parçası olarak kabul edilebilir.

sırasıyla Sedan (riski devreden), Sözleşme, Kredi, Teminat, Ülke, ÇSÜ Şartları (Çevresel, Sosyal ve Ülke) bazlı şartlar diğer risk unsurlarını içermektedir. Tüm bu şartların her biri detaylı analizler ve belirli sorularla derinleştirilmekte ve detaylı bir analiz yapılmaktadır.

Yukarıda ifade edilen yaklaşımlara ek olarak konunun dinamik yapısı ve önemi nedeniyle farklı yaklaşımlar da geliştirilmiştir. Finansal bir bakış açısıyla inşaat firmalarının ön yeterliliklerinin sayısal olarak modellenmeye çalışılması (Kangari, Farid, & Elgharib, 1992), tazmin oluşumunun tahminine yönelik olasılık modelleme (Severson, Russell, & Jaselskis, 1994) ve karakter, kapasite ve sermaye kategorilerinin ele alındığı değerlendirme sistemleri (Bayraktar & Hastak, 2010) ile hangi faktörlerin başarısızlığın belirleyicisi olduğu yönünde araştırmalar yapılmıştır. Awad ve Fayek (2012a) özellikle inşaat sektörüne yönelik kefalet sigortaları için bulanık mantık uygulamalarından da yararlanarak bir karar destek sistemi sunmaya çalışmışlardır. Örneğin Awad ve Fayek (2012b) yükümlülüğünü yerine getiremeyen müteahhitlerin verileri ile yaptıkları analizlerle yüzde 91,1 oranında modellerinin doğruluğunu test etmişlerdir.

Tüm süreçler sonucu elde edilen kefalet senedi bir metin şeklinde kâğıt üzerinde düzenleneceği için bu aşamada da riskler bitmiş sayılmamaktadır. Gallagher ve McCallum (2010) senedin bilinen bir sigorta şirketi tarafından düzenlenmemesi durumunda, tedarikçi veya altyüklenici ilgili senedin doğruluğunu teyit etmelidir. Özellikle ABD’de kefalet senetleri uygulamaları ile ilgili oldukça uzun bir sahtekârlık tarihi bulunmaktadır.

Haziran 2017 itibarıyla bankalar tarafından sağlanan gayri nakdi kredilerin 595 milyar TL’ye ulaştığı ve bunun da yaklaşık 446 milyar lirasının teminat mektubu olduğu (Dünya Gazetesi, 2017) dikkate alındığında ülkemizde kefalet sigortasının bir ürün olarak yerini almasının önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Kefalet sigortasının uygulama alanı bulması ve işlevsel bir ürün haline gelmesiyle birlikte bankalardan kredi temininde sorun yaşayan ve kamu ihalelerine katılan firmaların sorunları çözülecektir.

Kefalet Sigortası, Dünya’da 750 Milyar Euro’nun üzerinde bir pazarı olan (ICISA, 2016), yüzde 60’ının sigortacılar, yüzde 40’ünün ise bankaların elinde olduğu bir yapı arz etmektedir. Ülkemizde şimdiki kadar teminat ihtiyacı bankalar tarafından karşılanmış, kefalet sigortası ise sistemde olmaması nedeniyle hiç kullanılmamıştır. Ülkemizde teminat

mektubu kullanımının bu kadar yüksek olması aslında alternatif ürünlerin olmamasından kaynaklanmaktadır. Kefalet sigortası ile, banka teminat mektubunun alternatifi olan, ihracatçı ve müteahhitler başta olmak üzere kefalet ihtiyacı olan firmaların banka limitlerini etkilemeyen, Türk ihracatçılarına/müteahhitlerine yeni pazarlara açılma imkânı sağlayan ve Türk finansal piyasalarının derinleşmesine katkıda bulunan yeni bir enstrüman kazandırılmış olmaktadır.

Buna göre kefalet senetleri süreçlerinde müteahhidin teknik yeterliliğinin de analiz edilmesi teminat mektuplarına göre bir avantajdır. Sigortacı, risk gerçekleştiğinde durumu inceleme hakkına sahiptir. Bu özellik sebebiyle, yani bankalarda ilk talepte ödeme yerine inceleme imkânının olması kefalet sigortasına ödenecek olan priminin banka teminat mektubu komisyonuna göre daha düşük olması için mantıksal bir zemin teşkil eder(Yücesan, 2003).

Uluslararası ortaklı projelerde banka teminat mektubu yerine kefalet sigortası talep edilebilmektedir ki bu da Türk firmaların alt müteahhit olarak Anglo-Sakson hukuk sisteminin hakim olduğu ülke veya ortaklık durumunda avantaj sağlamaktadır.

Birçok benzerliğe rağmen kefalet sigortalarında sigortacı firmanın projeyi tamamlama hakkına sahip olması, yani, risk gerçekleştiği takdirde yarısı bitmiş bir projeyi sigortacının i) mevcut müteahhite finansal destek vererek veya ii) başka bir müteahhit bularak yeniden ihale sürecine girmeden projenin tamamlamasını sağlaması en temel avantajlardan birisidir.

Tablo 6: Kefalet Sigortası Ürününün Piyasaya Potansiyel Etkileri

Etkilenecek Taraflar	Avantajlar	Riskler/Dezavantajlar
Genel Olarak Finansal Sistem	<ul style="list-style-type: none"> Yurtdışında açılan ihalelerde doğrudan talep edilen bir ürün olduğu durumlarda genel olarak finansal sistem açısından banka teminat mektubunun alternatifi olmayacak, başlı başına talep gören bir ürün olacağından finansal sistemin derinliğini artıracaktır. Bazı ihalelerde "banka teminat mektubu / kefalet senedi temini" gibi bir ibare yer aldığından Bankalar ile sigortacıların rekabetinin artmasıyla birlikte, bankanın piyasa koşullarında rekabet edebilmesi için teminat mektubunun maliyetini düşürmesi gerekecek, teminat alma şartlarını da gevşetmesi gerekebilecektir. 	<ul style="list-style-type: none"> İhale şartlarında "Banka teminat mektubu veya kefalet senedi temini" gibi bir ibare varsa bu noktada banka teminat mektubunun kullanımını azalabilecek, bunun da Bankacılık sektörü açısından negatif bir etkisi olabilecektir.

Yükleniciler (Türkiye)	<ul style="list-style-type: none"> • İşverenin riskini azalttığı için iş alım kapasitesini artırır. • Bankalar ve kefalet sigortası şirketleri arasındaki rekabetten faydalanarak kendisi açısından minimum maliyetle "banka teminat mektubu/kefalet senedi" sağlama imkânına kavuşabilir. • Kefalet sigortasının Türk müteahhitlik sektörü açısından tanınması/kullanılıyor olması, (Dünyanın En Büyük 250 Uluslararası Müteahhidi⁵ sıralamasında 46 firmayla bu alanda dünyada 2. sırada yer aldığımız düşünülürse) mevcut pazarın daha da genişlemesi anlamına gelecektir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kefalet sigortasında tazminat ödenmesi durumunda sigortalıya rücu edilerek, zararın Türkiye'de yerleşik yükleniciden tahsil edilmesi riski vardır.
Yükleniciler (Rakipler)	<ul style="list-style-type: none"> • Türkiye'deki müteahhitlerin taşeron olarak çalıştırılabilme imkânına kavuşarak ihaleler sonucu aldığı işleri, işbölümü yoluyla küçük parçalara bölerek yaptırabilme imkânına kavuşacaklardır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rekabet içinde olunan (özellikle Çin ve ABD gibi) ülkelerin müteahhitleri Türkiye'deki müteahhitlerin pazar payını artırmalarından olumsuz yönde etkileneceklerdir.
Sigortacı (Türk Eximbank)	<ul style="list-style-type: none"> • İhracatçı firmalara yeni bir enstrümanla destek olarak misyonunu daha yüksek bir kapasiteyle yerine getirmiş olacaktır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Riski reasürör şirketlere yeterli seviyede ya da hiç dağıtamama riski vardır. • Ürün hakkında deneyim azlığı sebebiyle tazminat riskinin yüksekliği söz konusudur. • Talep azlığı sebebiyle ürünün yeterli hacme ulaşamaması, bu ürün için yapılan çalışmaların önemini azaltacaktır.
Hazine	<ul style="list-style-type: none"> • Döviz kazandırıcı hizmetlerin artmasına imkân vereceği düşünüldüğünde İhracata dayalı büyüme stratejisine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Reasürans yoluyla riskin bir kısmının piyasaya paylaşılmadığı durumlarda Hazine/Ticaret Bakanlığı'nın garantör olması söz konusu edilebilir. Bu hallerde Hazine/Ticaret Bakanlığı'nın tazmin riski vardır. • Hazinesinin denetiminde bir ürün olarak Hazine Müsteşarlığı'nın Kefalet Sigortası Genel Şartları dışında daha geniş bir çalışma yapılması gerekecektir. Tebliğ ve yönetmeliklerle ürünün yasal altyapısı kurulmalıdır.
Bankalar	<ul style="list-style-type: none"> • Yapılacak protokoller ile bankalar Türk Eximbank ile işbirliği halinde çalışabilir. Bankaların ülke/banka limitinin yetersiz olması nedeniyle işbirliği yapılabilir. 	<ul style="list-style-type: none"> • Teminat mektubu Pazar payında kayba neden olabilir.
Lehtar (İşveren)	<ul style="list-style-type: none"> • Devlet menşeli bir finansal kuruluş tarafından yükleniciye garanti verilmesi nedeniyle daha güvenli bir iş ortamına kavuşması mümkün olabilecektir (Kefalet senedinin Türk Eximbank tarafından sunulması halinde). • Kefalet senedi sayesinde bir işin, o işin ehline verildiği hususunda bir güven oluşmaktadır. Dolayısıyla işveren ihaleye açtığı işin bitirileceğinden emin olmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Harici garantiye göre verilen teminat tutarının nakde çevrilme süresinin uzun olması • Ürünün priminin iş fiyatına dâhil edilmesi sebebiyle daha fazla maliyete katlanması • Türkiye'deki müteahhitler ve diğer ülkeler arasında rekabetin artması işverenler açısından fayda getirecektir. • İlk talepte ödeme şartı içermeyen bir kefalet senedi olması durumunda zararın nakde çevrilmesi zaman alacak, bu da yaptırılan işi geciktirecektir.
Reasürörler	<ul style="list-style-type: none"> • Prim gelirlerini artıracaklardır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sigorta kuruluşunun başvurularına verilecek yanıtlar büyük bir operasyonel yük oluşturabilecektir. • Öte yandan, alanında uzman olmayan bir kuruluş ile çalışılması durumunda tazminat riski doğabilecektir.

Kaynak: Yazarlar tarafından derlenmiştir.

⁵ <https://www.enr.com/toplists/2017-Top-250-International-Contractors-1>

Banka teminat mektuplarının, talep edilen tutarı ödeme yükümlülüğü ve araştırma imkânının olmaması bir dezavantaj oluştururken kefalet sigortasında bu riskin de az olması farklı bir avantaj olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu ürün, ihracatçı ve müteahhitler için ürün çeşitliliği anlamında pozitif bir katkı sağlarken bankalar için de yeni bir rekabet noktası oluşturmaktadır. Farklı enstrüman olmadığı için ve tazmin talebi gibi ciddi riskleri olması sebebi ile yüksek sayılabilecek komisyon oranları ile teminat mektubu ve kontr-garanti vermeye alışmış Türk Bankacılık Sistemi bir yandan pazar payını sigortacılar lehine kaptırırken, öte yandan fiyat rekabeti ile kârlılık baskısına da uğrayabilirler. Kefalet sigortasının finansal bir ürün olarak piyasaya potansiyel etkileri olacak ve bu etkiler piyasa paydaşları açısından avantaj veya risk olarak ortaya çıkacaktır. Buna ilişkin değerlendirmelerimiz Tablo 6'da yer almaktadır.

5. SONUÇ

Farklı hukuki ve ticari düzenlemeleri ile kefalet mekanizması iş hayatının vazgeçilmez unsurları arasındadır. Kefalet türleri ise ülkelerin hukuk sistemleri ve finansal piyasalarının derinliği/çeşitliliği ile orantılı olarak farklılık arz edebilir. Uzun yıllardır başta ABD olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde kullanılan kefalet sigortası, mevzuat değişikliklerinin ardından ülkemizde de uygulanabilir hale gelmiştir. Böylece özel sigorta şirketleri ve Türk Eximbank tarafından reel sektörün teminat ihtiyacını karşılayacak şekilde mevzuat değiştirilmiş ve ilave bir kapasite imkânına kavuşulmuştur. Kefalet sigortası, bünyesinde taşıdığı avantajlar sayesinde bankaların müşterileri için tesis ettiği gayri nakdi kredi limitleri ve teminatlar başka alanlarda kullanılabilecek ve teminat ihtiyaçları için ürün çeşitliliği sağlanmış olacaktır. Ayrıca, kefalet sigortasında temel uzmanlık alanı "bir şirketin iş yapma ehliyetini ve becerisini incelemek" olduğundan, bankalar kadar dağınık bir iş alanından ziyade tek bir alana odaklanarak küresel ticaretin daha iyi işlemesine de katkıda bulunacak bir ürün ülkemize kazandırılmaktadır.

Bilindiği gibi, yeni bir ürün uygulamaya konulduğunda piyasa aktörlerinin de buna göre gerekli bilgi ile donanması gerekmektedir. Elbette yeni ürünler finansal sisteme, piyasa aktörlerine (yükleniciler, rakipler, bankalar, işveren, reasürörler) ve ilgili kamu kurumları (Türk Eximbank, T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı) için avantajlar veya dezavantajlar doğurabilecektir. Çalışmamız bu yönü ile de konuyu ele almaktadır.

Kefalet sigortası poliçesi düzenlenmesi aşamasında üstlenilen yükümlülüğün türü ve kapsamını bilmek oldukça önem arz etmektedir. Çünkü ana borç konusu; sözleşme; düzenleme veya yasal bir yükümlülük konusu olabilmektedir.

Ayrıca, kefalet sigortalarının genelde garanti ve sigorta işlemleri gibi bir standardı haiz olmaması ülke veya yerel kanunların tanımlarının daha iyi bilinmesini gerektirmektedir. Genelde her ülkenin ayrı bir "kefalet sigortası hukuku" bulunabilir. İflas kanunları ve diğer kanunlarla birlikte, ülke kanunlarının yargı tarafından ne şekilde yorumlandığı da önem arz etmektedir. Bu nedenle, kefalet sigortası hizmeti sunacak kuruluşun, yerel piyasa şartları ve yasal konulara (kanunlar, yorum ve mahkemelerin iş yapış şekli vs.) çok iyi hâkim olması gerekmektedir.

İhracatçı ve yüklenici firmalarımız bankalarla ilişkilerini yeniden gözden geçirerek daha riskli ve ilk talepte ödeme şartı içeren teminat mektubu ihtiyaçlarını azaltmalı, daha düşük maliyetlerde kefalet sigortası temin etmeye çalışmalıdırlar. Öte yandan, kefalet sigortası temininin zamanla, dünyada kullanıldığı şekliyle, bir prestij unsuru olduğu, kefalet senedi temin eden firmanın sektörde "ehil" anlamına geldiği de unutulmamalıdır.

Başta Türk Eximbank olmak üzere uygulayıcı sigorta firmaları ise gerekli bilgi işlem altyapısını kurmalı, kefalet sigortası poliçe metinleri ve kefalet senet metinlerini oluşturmalı, orta ve uzun vadeli proje değerlendirmesi yapabilecek sigorta poliçesi düzenleme tecrübesine sahip ekipler kurarak bu yeni ürünü uygulamaya geçirmeli ve tanıtımını yapmalıdır.

Kefalet sigortası ürününün yaygınlaşması ile birlikte, en büyük gelir kalemlerinden biri olan yurtiçi - yurtdışı teminat mektubu pazar payının tehlikeye girdiğini hissedecek olan bankaların da rekabetçi bir fiyatlandırma ile firmalara yaklaşması gerekecektir.

Hâlihazırda, Türkiye'de Bina Tamamlama Sigortası adıyla pazarlanan ve bir kefalet sigortası dalı olan sigorta çeşidinde de görüldüğü üzere, bilgi çağı olarak adlandırdığımız bu çağda bilgi asimetrisinin de muazzam boyutlarda olması tüketiciyi ve işvereni; kısacası bir hizmetten faydalanması aşamasında olan tarafı büyük bir belirsizliğe sürüklemektedir. Örneğin, ev sahibi olmak isteyen bir tüketici Bina Tamamlama Sigortası yaptırarak gerek evinin tamamlanmaması durumunda zararını karşılayabilmekte veyahut evinin başkaca bir müteahhit tarafından

tamamlanması hizmetini satın alabilmektedir. Burada sigortacı tarafından evi yapmayı taahhüt eden firmanın/kişinin detaylıca analizi sağlanmakta, bu analiz hizmeti tüketiciye belli bir ücret karşılığında sunulmaktadır. Tüketici böylece gönül rahatlığı ile ev sahibi olacağını bilmekte, en olumsuz durumda dahi zararının karşılanacağını farkında olmaktadır. Kefalet sigortasının tüm dallarındaki temel mantık da burada yatmaktadır: Kefalet sigortası işveren yerine yükleniciyi analiz ederek, o kişinin ehliyetini (gerek finansal, gerek moralite açısından) göstermektedir.

Nitekim Kefalet Sigortasının yalnızca bir dalı olan Bina Tamamlama Sigortasına ilişkin Mart 2018 itibariyle ilk poliçenin kesilmesi örneğinde olduğu gibi diğer kefalet sigortası dallarının da yaygınlaşması açısından uygun bir ortam olduğu düşünülmekte, bunun için mevcut yasal ve finansal çevrenin daha elverişli hale getirilmesinin bu süreci hızlandıracağı mütalaa edilmektedir.

Kefalet sigortası pazarının ülkemiz için hayli yeni bir pazar olması, kriz dönemlerinde tarafları rahatlatıcı bir unsur olarak kullanımı ve tanınırlığı hızlıca artan bir ürün olması, yükleniciler açısından gayri nakdi ürünlerde bir çeşitlilik yaratması gibi hususlar da kefalet sigortasının en kısa zamanda devlet eliyle sunulmaya başlanarak kullanımının yaygınlaştırılmasının ülkemize olan döviz girdisini artıracak olan mekanizmaya katkıda bulunacağı aşikârdır.

KAYNAKÇA

- Awad, A., & Fayek, A. R. (2012a). A decision support system for contractor prequalification for surety bonding. *Automation in Construction*. <http://doi.org/10.1016/j.autcon.2011.05.017>
- Awad, A., & Fayek, A. R. (2012b). Contractor default prediction model for surety bonding. *Canadian Journal of Civil Engineering*, 39(9), 1027–1042.
- Bachrach, G. J. (1998). *Salvage by the Surety*. Chicago: American Bar Association.
- Barru, D. J. (2005). How to Guarantee Contractor Performance on International Construction Projects: Comparing Surety Bonds with Bank Guarantees and Standby Letters of Credit. *Geo. Wash. Int'l L. Rev.*, 37, 51.
- Bayraktar, M. E., & Hastak, M. (2010). Scoring Approach to Construction Bond Underwriting. *Journal of Construction Engineering & Management*, 136(9), 957–967. [http://doi.org/10.1061/\(ASCE\)CO.1943-7862.0000217](http://doi.org/10.1061/(ASCE)CO.1943-7862.0000217)
- Black Jr, J. A. (1992). Miscellaneous Surety Bonds and the Restatement. *Wm. & Mary L. Rev.*, 34, 1195.
- Çolak, M. (2015). Kamu Alımlarında Teminat Uygulaması, Alternatif Sigorta Sistemleri, Öneriler ve Değerlendirmeler. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 137–164.
- Dünya Gazetesi. (2017, October 10). Reel sektörde kefalet sigortası dönemi. Retrieved from <https://www.dunya.com/ekonomi/reel-sektorde-kefalet-sigortasi-donemi-haberi-380992>
- Euler Hermes. (2018). Kefalet Sigortası Nedir. Retrieved January 3, 2018, from <http://www.eulerhermes.com.tr/tr/kefalet-sigortasi/Pages/Kefalet-Sigortasi-Nedir.aspx>
- Finaccord. (2016). *Surety Bonds in Europe Series*. London. Retrieved from http://www.finaccord.com/documents/series_prospectus_surety_bonds_europe.pdf
- Gallagher, E. G., & McCallum, M. H. (2010). The Importance of Surety Bond Verification. *Public Contract Law Journal*, 269–283.
- Gözüşirin, M. (2014a). *Kefalet Sigortası*. Y.Lisans Tezi, T.C. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Ticaret Hukuku Bilim dalı.
- Gözüşirin, M. (2014b). *Teminat Sisteminin Parçası Olarak Kefalet Sigortası*. Ankara. Retrieved from <https://www.hazine.gov.tr/teminat-sisteminin-parcasi-olarak-kefalet-sigortasi>
- Grath, A. (2008). *The Handbook of International Trade and Finance The Complete Guide to Risk Management, International Payments and Currency Management, Bonds and Guarantees, Credit Insurance and Trade Finance* (2nd ed.). London and Philadelphia: Kogan Page.
- Hanno, H., & Reindl, R. (2017). *Surety bond business (basics)*. Istanbul: Munich RE.
- Hazine Müsteşarlığı. (2014a). Kefalet Sigortası Genel Şartları. Retrieved January 2, 2018, from https://www.tsb.org.tr/images/Documents/KEFALET_SIGORTASI_GENEL_SARTLARI.son.docx

- Hazine Müsteşarlığı. (2014b). Sigorta Branşlarına İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2007/1) de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ. Retrieved January 2, 2018, from rega.basbakanlik.gov.tr
- ICISA. (2016). Surety-Insured Exposure. Retrieved January 26, 2018, from [http://mercury.cs135.remotion.nl/websites/ICISA_2010/files_content/SURETY OVERVIEW - INSURED EXPOSURE - 2005 - 2015.pdf](http://mercury.cs135.remotion.nl/websites/ICISA_2010/files_content/SURETY_OVERVIEW-INSURED_EXPOSURE-2005-2015.pdf)
- Kangari, R., & Bakheet, M. (2001). Construction Surety Bonding. *Journal of Construction Engineering and Management*, 127(3), 232–238. [http://doi.org/10.1061/\(ASCE\)0733-9364\(2001\)127:3\(232\)](http://doi.org/10.1061/(ASCE)0733-9364(2001)127:3(232))
- Kangari, R., Farid, F., & Elgharib, H. M. (1992). Financial performance analysis for construction industry. *Journal of Construction Engineering and Management*, 118(2), 349–361.
- Kirschner, L. A., & Grandy, E. B. (2003). Mining and the vanishing surety bond market. *Natural Resources & Environment*, 17(3), 152–189.
- Morgan, W. D. (1926). History and Economics of Suretyship. *Cornell LQ*, 12, 153.
- Polat, A. (2008). *Uluslararası Ticarete Risk Yönetimi*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Re, S. (2014). Trade Credit Insurance & Surety: Taking Stock After the Financial Crisis, “. *Economic Research & Consulting*.
- Reindl, R., & Hanno, H. (2017). Underwriting in Bond Business from a Munich Re Perspective. İstanbul: Munich RE.
- Resmi Gazete. Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Pub. L. No. 7061 (2017). Turkey: rega.basbakanlik.gov.tr. Retrieved from rega.basbakanlik.gov.tr
- Russell, J. S. (2000). *Surety Bonds for Construction Contracts*. Virginia: ASCE Press.
- Severson, G. D., Russell, J. S., & Jaselskis, E. J. (1994). Predicting contract surety bond claims using contractor financial data. *Journal of Construction Engineering and Management*, 120(2), 405–420.
- Tokul, Ü. (2016). *Kefalet Sigortası ve Türk Eximbank'ta Uygulanabilirliği*. Türk Eximbank Uzmanlık Yeterlilik Tezi.
- Türk Eximbank. (2018). *Kefalet Sigortası İş Akışı*. İstanbul.
- Usta, S. (2017). *Yurt Dışındaki İhracat Kredi Kuruluşlarının Kefalet Senedi Uygulamaları*. İzmir.
- Wambach, A., & Engel, A. R. (2011). Surety bonds with fair and unfair pricing. *GENEVA Risk and Insurance Review*. <http://doi.org/10.1057/grir.2010.8>
- Yılmaz, G. (2018). *Kefalet Sigortası Eğitimi 2018*. İstanbul: Euler Hermes.
- Yücesan, M. (2003). Politik Risk ve Teminat Mektubu Sigortaları. In *İntes Çözüm Arama Konferansları XIII*. Ankara: İNTES.